

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

10 octombrie 2013*

„Asigurare de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi — Directiva 2009/103/CE — Articolul 21 alineatul (5) — Reprezentant însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire — Mandat care autorizează primirea notificărilor de acte judiciare — Reglementare națională care condiționează validitatea notificării de acordarea unui mandat expres pentru primirea acesteia — Interpretare conformă”

În cauza C-306/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Saarbrücken (Germania), prin decizia din 1 iunie 2012, primită de Curte la 26 iunie 2012, în procedura

Spedition Welter GmbH

împotriva

Avanssur SA,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta, președinte de cameră, și domnii J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot (raportor) și A. Arabadjiev, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Avanssur SA, de M. Müller-Trawinski, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul austriac, de C. Pesendorfer, în calitate de agent;
- pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes și de E. Pedrosa, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de G. Braun și de K.-P. Wojcik, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 mai 2013,

* Limba de procedură: germana.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi (JO L 263, p. 11).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Spedition Welter GmbH (denumită în continuare „Spedition Welter”), întreprindere de transport al cărei sediu este în Germania, și Avanssur SA (denumită în continuare „Avanssur”), societate de asigurări al cărei sediu este în Franța, cu privire la despăgubirea pentru un prejudiciu.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Directiva 2009/103 conține următoarele considerente:

„[...]”

(20) Întrucât victimelor accidentelor cauzate de autovehicule ar trebui să li se garanteze un tratament comparabil, indiferent de locul în care are loc accidentul pe teritoriul Comunității.

[...]”

(34) O persoană vătămată în urma unui accident rutier care intră sub incidența prezentei directive și produs într-un alt stat decât cel de reședință ar trebui să poată să invoce dreptul la despăgubire, în statul membru de reședință, în fața reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire și desemnat, pentru statul respectiv, de către întreprinderea de asigurare a persoanei responsabile. Această soluție permite repararea prejudiciului suferit de persoana vătămată în afara statului membru de reședință, în conformitate cu procedurile cu care aceasta este familiarizată.

(35) Acest apel la un reprezentant însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire în statul membru în care are reședința persoana vătămată nu influențează în niciun fel dreptul material aplicabil fiecărui caz în speță, nici competențele jurisdicționale.

[...]”

(37) Se recomandă să se prevadă ca statul membru în care este autorizată întreprinderea de asigurare să îi impună acestuia să desemneze reprezentanți însărcinați cu soluționarea cererilor de despăgubire produse sau stabilite în celelalte state membre, care vor aduna toate informațiile necesare în legătură cu cererile de despăgubire rezultate din acest tip de accidente și vor lua măsurile care se impun pentru soluționarea cererilor de despăgubire, în numele și în contul întreprinderii de asigurare, inclusiv plata despăgubirii. Acești reprezentanți însărcinați cu soluționarea cererilor de despăgubire ar trebui să dispună de prerogative suficiente pentru a reprezenta întreprinderea de asigurări pe lângă persoanele care au suferit un prejudiciu în urma acestor accidente și, de asemenea, pentru reprezentarea întreprinderii de asigurări pe lângă autoritățile naționale – inclusiv în fața instanțelor, după caz, în măsura în care acest lucru este compatibil cu regulile de drept internațional privat privind competența jurisdicțională.”

- 4 Articolul 19 din Directiva 2009/103, intitulat „Procedura de despăgubire a prejudiciului”, are următorul cuprins:

„Statele membre stabilesc procedura menționată la articolul 22 pentru despăgubirea prejudiciilor rezultate în urma oricărui accident cauzat de un vehicul acoperit de asigurarea menționată la articolul 3.

[...]”

- 5 Potrivit articolului 20 din această directivă, intitulat „Dispoziții speciale privind despăgubirea persoanelor vătămate în urma unui accident produs într-un alt stat membru decât statul lor de reședință”:

„(1) Articolele 20-26 au ca obiect stabilirea unor dispoziții speciale aplicabile persoanelor vătămate care au dreptul la despăgubire pentru orice prejudiciu rezultat în urma unor accidente produse într-un stat membru diferit de statul de reședință al persoanei vătămate și provocate de circulația unor vehicule asigurate într-un stat membru și care staționează în mod obișnuit în acest stat membru.

[...]

(2) Articolele 21 și 24 nu se aplică decât accidentelor provocate de circulația unui vehicul:

- (a) asigurat la o instituție situată într-un stat membru diferit de statul de reședință al persoanei vătămate; și
- (b) care staționează, în mod obișnuit, într-un stat membru diferit de statul de reședință al persoanei vătămate.”

- 6 Articolul 21 din directiva menționată, intitulat „Reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire”, prevede:

„(1) Fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru ca toate întreprinderile de asigurare care acoperă riscurile clasificate în clasa de asigurare 10 de la punctul A din anexa la Directiva 73/239/CEE, cu excepția răspunderii civile a transportatorului, să desemneze în fiecare stat membru diferit de cel în care au primit autorizația administrativă un reprezentant însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire.

Acesta are misiunea de a trata și soluționa cererile de despăgubire rezultate în urma unui accident în cazurile prevăzute la articolul 20 alineatul (1).

Reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire are reședința sau este stabilit în statul membru în care este desemnat.

[...]

(4) Reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire strânge, cu privire la aceste cereri, toate informațiile necesare în legătură cu soluționarea cererilor de despăgubire și ia măsurile necesare pentru a negocia soluționarea cererilor de despăgubire.

Obligația de a desemna un reprezentant nu exclude dreptul persoanei vătămate sau al întreprinderii sale de asigurare de a iniția proceduri directe împotriva persoanei care a provocat accidentul sau a întreprinderii sale de asigurare.

(5) Reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire dispune de competențe suficiente pentru a reprezenta întreprinderea de asigurare pe lângă persoanele vătămate în cazurile prevăzute la articolul 20 alineatul (1) și pentru a satisface integral cererile de despăgubire ale acestora.

Acesta trebuie să fie în măsură să analizeze cererea în limba sau în limbile oficiale ale statului membru de reședință al persoanei vătămate.

[...]”

Dreptul german

- 7 Directiva 2009/103 a fost transpusă în dreptul german prin Legea privind supravegherea asigurărilor (*Versicherungsaufsichtsgesetz*, denumită în continuare „VAG”).
- 8 Potrivit articolului 7b din VAG, referitor la reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire în cadrul răspunderii civile a vehiculelor cu motor:

„1. [...] [Î]ntreprinderea de asigurare desemnează un reprezentant însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire în toate celelalte state membre ale Uniunii Europene și în celelalte state părți la Acordul privind Spațiul Economic European. În numele întreprinderii de asigurare, acesta examinează și gestionează cererile de reparare a prejudiciilor personale și materiale survenite ca urmare a unui accident care s-a produs într-un alt stat membru decât cel în care are reședința persoana vătămată și care a fost cauzat de circulația unui vehicul asigurat și care staționează în mod obișnuit într-un stat membru.

2. Reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire are reședința sau este stabilit în statul membru în care este desemnat. El poate acționa pe seama uneia sau a mai multe întreprinderi de asigurare. Acesta dispune de competențe suficiente pentru a reprezenta întreprinderea de asigurare pe lângă persoanele vătămate și pentru a satisface integral cererile de despăgubire ale acestora. Acesta trebuie să fie în măsură să examineze cazul în limba sau în limbile oficiale ale statului în care este desemnat.

3. Reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire adună, în privința prejudiciilor cauzate de un vehicul asigurat de această întreprindere de asigurare, toate informațiile necesare în raport cu soluționarea cererilor de despăgubire [...]”

- 9 Codul de procedură civilă (*Zivilprozessordnung*), în versiunea aplicabilă litigiului principal, prevede la articolul 171, referitor la notificarea către un reprezentant:

„Notificarea poate fi adresată, cu aceleași efecte juridice, unui reprezentant desemnat prin contract sau persoanei reprezentate. Reprezentantul trebuie să prezinte proba scrisă a mandatului.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 10 La 24 iunie 2011, în urma unui accident de circulație, un camion aparținând Spedition Welter a fost avariat în împrejurimile orașului Paris (Franța) de un alt vehicul, asigurat de Avanssur.
- 11 Spedition Welter a solicitat instanței germane sesizate în primă instanță despăgubiri în cuantum de 2 382,89 euro. Această acțiune în justiție a fost notificată nu Avanssur, ci reprezentantului desemnat de aceasta din urmă în Germania, respectiv AXA Versicherungs AG (denumită în continuare „societatea AXA”).

- 12 Instanța menționată a declarat această cerere inadmisibilă considerând că nu fusese notificată în mod valabil societății AXA, care nu era mandată să primească notificări.
- 13 Spedition Welter a declarat apel împotriva acestei decizii în fața Landgericht Saarbrücken.
- 14 Instanța de trimitere consideră că soarta acestui apel depinde de interpretarea care trebuie dată Directivei 2009/103. Admisibilitatea acțiunii inițiate de Spedition Welter împotriva Avanssur ar depinde de aspectul dacă articolul 21 alineatul (5) din această directivă poate fi interpretat în sensul că reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire este abilitat să primească notificările pe seama părții din litigiul principal. În cazul unui răspuns afirmativ, ar rămâne de verificat dacă această dispoziție a directivei menționate este necondiționată și suficient de precisă pentru ca Spedition Welter să se poată prevala de ea pentru a susține că Avanssur a mandatat societatea AXA pentru a primi aceste notificări.
- 15 În aceste condiții, Landgericht Saarbrücken a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 21 alineatul (5) din Directiva [2009/103] trebuie interpretat în sensul că competențele de care dispune reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire implică faptul că este mandatat să primească notificări în contul întreprinderii de asigurare, astfel încât, în cadrul procedurii inițiate de persoana vătămată împotriva întreprinderii de asigurare cu privire la repararea prejudiciului cauzat de accident, o notificare judiciară adresată reprezentantului desemnat de întreprinderea respectivă poate fi considerată ca fiind comunicată valabil acesteia din urmă?

În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:

2) Articolul 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103 produce un efect direct, în sensul că persoana vătămată îl poate invoca în fața instanței naționale, astfel încât instanța națională trebuie să plece de la premisa că notificarea adresată reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire în calitate de «reprezentant» al întreprinderii de asigurare a fost comunicată valabil acesteia, în cazul în care reprezentantul nu a fost mandatat pe cale contractuală pentru primirea comunicărilor și notificărilor, iar dreptul național nu prevede un mandat legal într-o asemenea situație, subînțelegându-se că, în rest, notificarea îndeplinește toate condițiile prevăzute de dreptul național?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 16 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103 trebuie interpretat în sensul că printre competențele suficiente de care trebuie să dispună reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire figurează abilitarea acestuia de a primi în mod valabil notificarea actelor judiciare necesare introducerii unei proceduri în repararea unui prejudiciu în fața instanței competente.
- 17 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, pentru a stabili domeniul de aplicare al unei dispoziții de drept al Uniunii, este necesar să se țină seama atât de termenii săi, cât și de contextul și de obiectivele sale (Hotărârea din 9 aprilie 2013, Comisia/Irlanda, C-85/11, punctul 35 și jurisprudența citată).

- 18 În speță, deși, potrivit textului articolului 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103, reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire dispune de competențe suficiente pentru a reprezenta întreprinderea de asigurare pe lângă persoanele vătămate și pentru a satisface integral cererile de despăgubire ale acestora, dispoziția amintită, care stabilește astfel obiectivele acestei reprezentări, nu precizează totuși întinderea exactă a competențelor încredințate în acest scop.
- 19 În aceste condiții, trebuie amintit că Directiva 2009/103 vizează să garanteze victimelor accidentelor cauzate de autovehicule un tratament comparabil, indiferent de locul în care are loc accidentul pe teritoriul Uniunii. În acest scop, aceste victime trebuie să poată invoca în statul lor membru de reședință dreptul lor la despăgubire împotriva reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire care a fost desemnat în acest stat de întreprinderea de asigurare a persoanei responsabile.
- 20 Potrivit considerentului (37) din Directiva 2009/103, statele membre trebuie să prevadă că acești reprezentanți însărcinați cu soluționarea cererilor de despăgubire vor dispune de prerogative suficiente pentru a reprezenta întreprinderea de asigurări pe lângă victime și de asemenea pentru a reprezenta întreprinderea de asigurări pe lângă autoritățile naționale – inclusiv în fața instanțelor, dacă este cazul, în măsura în care acest lucru este compatibil cu regulile de drept internațional privat privind competența jurisdicțională.
- 21 Rezultă, în consecință, cu claritate din aceste considerații că legiuitorul Uniunii a intenționat ca, fără ca aceasta să poată pune în discuție respectarea normelor de drept internațional privat, reprezentarea întreprinderilor de asigurare astfel cum este prevăzută la articolul 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103 să o includă pe cea care trebuie să permită persoanelor vătămate să inițieze în mod valabil la instanțele naționale acțiunea în despăgubirea prejudiciului suferit.
- 22 De altfel, după cum a arătat avocatul general la punctul 25 din concluzii, rezultă din lucrările pregătitoare ale directivelor care au precedat Directiva 2009/103 și pe care aceasta le-a codificat în domeniul asigurărilor că prerogativa de reprezentare exercitată de un asigurător în statul de reședință al victimei avea, în percepția legiuitorului, obiectivul de a include un mandat care să abiliteze primirea notificărilor actelor judiciare, deși cu caracter limitat, întrucât nu trebuia să afecteze normele de drept internațional privat privind atribuirea competențelor jurisdicționale.
- 23 În consecință, și în această limită, printre prerogativele suficiente de care trebuie să dispună reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire figurează mandatul care îl abilitază să primească notificările actelor judiciare.
- 24 A exclude un asemenea mandat ar lipsi de altfel Directiva 2009/103 de una dintre finalitățile sale. Astfel, după cum a arătat avocatul general la punctul 32 din concluzii, funcția reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire constă tocmai, în conformitate cu obiectivele vizate de Directiva 2009/103, în facilitarea demersurilor întreprinse de victimele accidentelor, în special pentru a le permite introducerea reclamației în propria limbă. Ar fi, prin urmare, contrar acestor obiective să se priveze aceste victime, odată efectuate demersurile prealabile direct în fața reprezentantului, și în condițiile în care beneficiază de o acțiune directă împotriva asigurătorului, de posibilitatea de a notifica actele judiciare acestui reprezentant în vederea exercitării acțiunii în despăgubire la instanța care are competență judiciară internațională.
- 25 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103 trebuie interpretat în sensul că printre prerogativele suficiente de care trebuie să dispună reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire figurează abilitarea acestuia de a primi în mod valabil notificarea actelor judiciare necesare introducerii unei proceduri în repararea unui prejudiciu în fața instanței competente.

Cu privire la a doua întrebare

- 26 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, este necesar să se răspundă la a doua întrebare, prin care instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în împrejurări precum cele din cauza principală, un particular se poate prevala de articolul 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103 pentru a justifica validitatea notificării unui act judiciar reprezentantului însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire, deși reprezentantul nu ar fi fost mandatat pe cale convențională să primească o asemenea notificare, iar dreptul național nu ar prevedea un mandat legal într-un asemenea caz.
- 27 În contextul cauzei principale, instanța de trimitere urmărește să afle dacă, ținând seama de răspunsul dat la prima sa întrebare, trebuie, pentru a admite cererea unui particular care se prevealează de articolul 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103, să lase neaplicate dispozițiile dreptului național care ar exclude ca reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire să poată primi notificarea actelor judiciare în afara oricărui mandat dat pe cale convențională.
- 28 În această privință, trebuie amintit mai întâi că problema dacă o dispoziție națională, în măsura în care ar fi contrară dreptului Uniunii, trebuie lăsată neaplicată se pune numai în cazul în care nu este posibilă nicio interpretare conformă a dispoziției în cauză (Hotărârea din 24 ianuarie 2012, Dominguez, C-282/10, punctul 23).
- 29 Potrivit unei jurisprudențe constante, la aplicarea dreptului intern, instanțele naționale sunt obligate să interpreteze dispozițiile acestuia, în măsura posibilului, în lumina textului și a finalității directivei în cauză pentru a atinge rezultatul urmărit de aceasta și, prin urmare, pentru a se conforma articolului 288 al treilea paragraf TFUE. Această obligație de interpretare conformă a dreptului național este inerentă sistemului Tratatului FUE, în măsura în care permite instanțelor naționale să asigure, în cadrul competențelor lor, deplina eficacitate a dreptului Uniunii atunci când judecă litigiile cu care sunt sesizate (a se vedea printre altele Hotărârea din 5 octombrie 2004, Pfeiffer și alții, C-397/01-C-403/01, Rec., p. I-8835, punctul 114, și Hotărârea Dominguez, citată anterior, punctul 24).
- 30 Principiul interpretării conforme impune ca instanțele naționale să facă tot ce ține de competența lor, luând în considerare ansamblul dreptului intern și făcând aplicarea metodelor de interpretare recunoscute de acesta, pentru a garanta efectivitatea deplină a directivei în discuție și pentru a identifica o soluție conformă cu finalitatea urmărită de aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea Dominguez, citată anterior, punctul 27, și Hotărârea din 5 septembrie 2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, punctul 56).
- 31 Or, în cauza principală, este cert că articolul 7b alineatul (2) din VAG transpune literal articolul 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103. Aceste dispoziții ale dreptului național necesită deci o interpretare conformă cu cele ale dreptului Uniunii, în sensul că reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire este abilitat să primească notificarea actelor judiciare.
- 32 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la a doua întrebare că, în împrejurări precum cele din cauza principală, în care legislația națională a preluat textual dispozițiile articolului 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103, instanța de trimitere este obligată, luând în considerare ansamblul dreptului intern și făcând aplicarea metodelor de interpretare recunoscute de acesta, să interpreteze dreptul național într-un sens care să fie conform cu interpretarea dată de Curte acestei directive.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 33 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

- 1) **Articolul 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi trebuie interpretat în sensul că printre prerogativele suficiente de care trebuie să dispună reprezentantul însărcinat cu soluționarea cererilor de despăgubire figurează abilitarea acestuia de a primi în mod valabil notificarea actelor judiciare necesare introducerii unei proceduri în repararea unui prejudiciu în fața instanței competente.**
- 2) **În împrejurări precum cele din cauza principală, în care legislația națională a preluat textual dispozițiile articolului 21 alineatul (5) din Directiva 2009/103, instanța de trimitere este obligată, luând în considerare ansamblul dreptului intern și făcând aplicarea metodelor de interpretare recunoscute de acesta, să interpreteze dreptul național într-un sens care să fie conform cu interpretarea dată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene acestei directive.**

Semnături